

Příručka pro prarodiče

Tato příručka vznikla jako kompilát první návštěvy Romany Straussové a mých osobních nápadů a nastudovaných informací z literatury, abych mohla alespoň nějak nabídnout prarodičům dcery nějaký první startovací návod, jak se k dceři chovat.

Příručka pro XX

aneb Nechovejte se ke mně, jako bych byla nevléčitelně nemocná. Vnímejte mě jako jedinečnou, milujte mě takovou, jaká jsem...

Chválím

chválím za vše, co se XX povedlo

chválím v 1. osobě (U autistů dochází k echolálii – opakují, co slyší. I větu či souvětí vnímají jako jedno slovo.)...bude pracovat, až začne mluvit

chválím vždy naprosto konkrétně (Krásně jsem si sedla. Hezky jedu na kole. Jsem hodná, že jsem pohladila brášku. ...)

Zpevňování dobrého chování

zpevňuji stále to, co XX jde (Krásně si hraju s balónkem.)

chválím dobré, ale vždy upřímně – pokud začnete přehánět, naopak se vytratí motivace a vzroste nedůvěra

Zklidnění vzteku

XX má občas tenze, občas chce kousnout (neumí se sama vypořádat se svým napětím „adekvátním způsobem“)

neříkám jí: Nevztekej se! Nekousej! apod.

Jsem mimo její zorné pole, aby se mnou nebojovala (tváří v tvář chápe jako výzvu k boji). Pohladím ji a protlačím jí mezi zuby bonbónek. Proti mně bojovat bude, proti bonbónku ne.

Řeč

hlavní není mluva jako taková, ale pochopení toho, k čemu řeč slouží, že mi může být užitečná, tedy **komunikace**

proto se používají prozatím obrázky (nahrazují mluvu a ukazují XX, že pokud něco chce, druhý jí může být nápomocný v tom, aby toho dosáhla)

Chování

vztek je dobrý (dokazuje, že dítě není vyhořelé)

nesmím dítě zlomit (provádět změny, které nechápe, tahat ho za ruku či kapuci, křičet na něj, co smí či nesmí.)

obrázky pomáhají XX i nám – vedu jí, jak potřebuji, učí se, že se může podřídít a nic se nestane (tzv. postupná expozice)

Pokud pracuji s autistou, pracuji s neustálou ÚZKOSTÍ (Musím jí dát jistotu, stabilitu. Opakovat „Neboj se“. Mluvit klidným, ale pevným hlasem. Dát jí jistotu. Podpořit jí například hlazením po zádech. Vždy s ní komunikovat v podřepu, abych byla na stejné zrakové úrovni jako ona – abych tak byla ROVNOCENNÝM partnerem)

PAS (Porucha autistického spektra)

selhává:

komunikace (nemluví, nerozumí),

sociální interakce (nechápe sociální situace – vezme si co chce a nechápe, že se musí zeptat),

představitost (fantazii má, ale neumí ji přenést do hry)

+ selhává představa sebe sama (nechápe se v souvislosti času a prostoru, příčiny a následku). Pokud něco provede, musím stát za ní a ukazovat jí, co se stalo a co je důsledkem. Celou situaci komentuji jednoduchými holými větami klidným hlasem. Nevidí sebe jako aktéra hry. Nakonec ji pohladím či obejmou, aby věděla, že i tak jí mám ráda.

MUSÍM VŽDY 100% ZVLÁDNOUT SVÉ EMOCE (Když se vzteká, ukážu kartu, vedu za ruku, nekoukám na ni, nic nekomentuji, jen občas pochválím, jak pěkně se mnou jde.) Pokud to přesáhne mez, dám výrazný signál NE! (Plácnu jemně přes ruku.) Pokud má dostatek kladných zpětných vazeb, pochopí tento signál velmi jasně.

CHVÁLIT, CHVÁLIT, CHVÁLIT konkrétně a v 1. osobě!!!

(roste sebevědomí a sebedůvěra)

Chválit i to, že nezlobí. Chválit, že jde pěkně za ruku. Že nepláče...

Vyhýbat se zákazům a příkazům. Ukazovat naopak kudy ano – uklid' puzzle a dostaneš bonbónek.

Tempo

musím na dítě čekat. Když jí něco řeknu, trvá chvíli než XX zpracuje, co po ní chci, protože její myšlení funguje jinak (My máme představu psa ve své hlavě, umíme generalizovat. Autisti si například skládají kartotéku všech psů, které kdy viděli. Když vidí nového, přiřadí ho do seznamu...Proto trvá déle, než pochopí, než zpracují, co jim říkám.). Proto klidným hlasem opakovat a čekat. Netahat za ruku, nekřičet. Naopak doprovázet gesty (XX...jdeme (ukážu rukou)...opakuji několikrát.).

Chci dítěti pomoci, tak se ho snažím učit, ale ve skutečnosti je větší progres a lepší, když **jen komentuji**. Nejsm zaměřený tolik na učení, ale víc na sdílení. V dítěti to je, ale nedělá to, protože nechce. Chci to já...

CÍL

Šťastná XX, která komunikuje. Netlačím na ni.

Sociální hříčky (podpora očního kontaktu)

honíme se, škádlíme se – tomu dítě rozumí, baví ho to. Jinak má dítě radost, když ho trestám, protože si s ním vlastně hraju. Najednou dělám srandovní pohyby obočím, věnuji se mu apod. Vlastně ho trestáním odměňuji.

Správná reakce – zlobení si nevšímám, nereaguji, nenechám se vtáhnout do jeho hry

Dítě nechce být v izolaci. Postává a směje se, když zlobí a ubližuje druhým, chce si hrát, chce reakci. Jakákoliv reakce je vlastně úspěch.

Dítě vedu zezadu a natáčím ho, aby chápalo situaci a důsledek. Nevedu ho nikdy konfrontačně (tváří v tvář).

Struktura

nerozumí, co se děje – úzkost a strach

struktura je bezpečím – co budeme dělat, kdy a jak to budeme dělat, proč to budeme dělat

karty – dítě není již vláčeno, ale samo aktivně rozumí, co se děje

Chválím i čekání – Pěkně čekáš! Naučí se to zvládat

U všeho platí, že co se párkrát zvládne, zvládne už i dál.

Venku je mnoho podnětů a situace je o to těžší.

Nevolám: XX, pojd' sem! Ale jen: XX!

Oční kontakt! Velmi důležité!!!

velmi důležitý. Neříkám: Koukni se na mě apod. Hledám hravé způsoby, jak ji škádlit a jemně šimrat a hladit, aby se na mě podívala. Protahuji ve hře pauzy, tak, aby se zvědavě na mě podívala, co bude následovat!

Samozřejmě v podřepu, abych byla v úrovni jejích očí

ANO

- pokud něco XX chce, nedám jí to jen tak do ruky. Přikleknu a ptám se: XX, chceš to? A ukazuje na tu věc (bombónek,...) a pomalu přikyvuji. XX mi musí dát mou ruku na její hlavu (nebo jiný signál – někde začít musíme), aby tak vyjádřila souhlas....chce to trpělivost, ale jde to.